

REGULERINGSKOMMISSIE VOOR ENERGIE IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

ADVIES (BRUGEL-ADVIES-20230214-360)

**over "de evaluatie van de aan eindafnemers
gefactureerde prijzen en de gevolgen van de
prijsevolutie voor het aantal huishoudens dat het
statuut van beschermde klant aanvraagt"**

**Opgesteld krachtens artikel 25septies §3 van de
elektriciteitsordonnantie:**

14/02/2023

Inhoudsopgave

Executive summary	3
0 Wettelijke grondslagen.....	5
1 Inleiding.....	5
2 Follow-up van de prijsevolutie	6
2.1 Ontleding van de factuur.....	6
2.1.1 Elektriciteit.....	6
2.1.2 Gas.....	7
2.2 Evolutie van de prijs van het energiedeelte.....	8
2.3 Evolutie van het sociaal tarief.....	10
2.4 Evolutie van de beschikbare aanbiedingen in het BHG.....	12
2.5 All-in-prijs in het BHG en in de andere gewesten	13
2.6 Evolutie van de factuur van residentiële verbruikers	14
2.6.1 Elektriciteit.....	14
3 Evaluatie van het statuut van beschermd klant.....	18
3.1 Kwantitatieve analyse.....	18
3.2 Inkomens van de huishoudens	19
3.3 Schulden van de huishoudens	21
4 Kwalitatieve analyse: telefonische enquête bij beschermd klanten van BRUGEL	23
5 Conclusie	25
6 Bijlage 1: economische bijlage	27
6.1 Follow-up van de prijsevolutie.....	27
6.2 1.2 Evolutie van de factuur van residentiële verbruikers	27
Gas.....	27
7 Bijlage 2: beschermd klant	29
7.1 Vragenlijst enquête voor de opvolging van afnemers met het BRUGEL-statuu t van beschermd klant	29

Lijst van de illustraties

Figuur 1 Ontleding van de elektriciteitsfactuur voor een mediane afnemer.....	6
Figuur 2 Ontleding van de gasfactuur voor een mediane afnemer.....	7
Figuur 3 Evolutie van het energiedeeldeel op de jaarlijkse elektriciteitsfactuur van een afnemer in 2022, incl. btw.	9
Figuur 4 Evolutie van het energiedeeldeel voor gas op de jaarlijkse factuur van een afnemer.....	10
Figuur 5 Evolutie van het sociale elektriciteitstarief in 2022 (all in, inclusief btw)	11
Figuur 6 Evolutie van het sociale gastarief in 2022 (all in, inclusief btw)	12
Figuur 7 Aanbiedingen per gewest.....	13
Figuur 8 Vergelijking prijs per Regio.....	13
Figuur 9 Evolutie van de factuurprijs voor elektriciteit voor een mediane afnemer	14
Figuur 10 Evolutie van de factuurprijs voor elektriciteit voor een mediane afnemer	15
Figuur 11 Meest voordelige aanbod ten opzichte van standaardaanbod	15
Figuur 12 Jaarlijkse evolutie van de elektriciteitsfactuur.....	16
Figuur 13 Evolutie van de gemiddelde factuurprijs, gas.....	17
Figuur 14 Status v/d dossiers van beschermde klanten, die in 2022 bij BRUGEL werden ingediend ...	19
Figuur 15 Inkomensverdeling van huishoudens met het statuut van beschermde klant in 2022.....	20
Figuur 16 Evolutie van de inkomensverdeling van huishoudens die tussen 2018 en 2022 het statuut van beschermde klant hebben verkregen	21
Figuur 17 Aandeel van de huishoudens met het statuut van beschermde klant van BRUGEL per schuldcategorie, 2022.....	22
Figuur 18 Evolutie van het schuldbedrag van huishoudens met het statuut van beschermde klant in 2018-2022.....	22
Figuur 19 Evolutie van de gasfactuur van een mediane afnemer	27
Figuur 20 Voordelig aanbod ten opzichte van het standaardaanbod, gas.....	28

Lijst van de tabellen

Tabel 1 Evolutie van het specifieke sociaal tarief - Elektriciteit.....	10
Tabel 2 Evolutie van het specifieke sociaal tarief - Gas	11
Tabel 3 Evolutie van het aantal aanbiedingen in het BHG, december als referentiemaand, elek.	12
Tabel 4 Evolutie van het aantal aanbiedingen in het BHG, december als referentiemaand, gas	12

Executive summary

Dit advies kadert in de verplichting die de wetgever heeft opgelegd aan de regulator om jaarlijks een evaluatie uit te voeren van de gas- en elektriciteitsprijzen en de impact daarvan op het aantal huishoudens dat het statuut van beschermde klant aanvraagt. Deze analyse heeft ook als doel na te gaan welk effect de verhoging van de plafonds heeft op het verkrijgen van het statuut waartoe bij de Ordonnantie van 17 maart 2022 is besloten.

Wat de prijsontwikkeling betreft, zijn de gas- en elektriciteitsprijzen in 2022 sterk gestegen als gevolg van het economische herstel na de COVID-crisis en de onvoorziene internationale omstandigheden, met een piek in de zomer. In augustus zou een gemiddeld Brussels huishouden, met een variabel tarief, jaarlijks 1.532 euro betalen voor elektriciteit en 3.472 euro voor gas, d.w.z. in totaal 5.004 euro tegenover 2.431 euro in augustus 2021. Als de prijzen het hele jaar door gehandhaafd bleven, zou dat neerkomen op een verdubbeling.

Bovendien betaalden de begunstigden van het sociale tarief in dezelfde periode een elektriciteits- en gasrekening van 1.516 euro tegenover 1.264 euro in augustus 2021, een stijging met 20%.

In het licht van deze prijsstijging, die vooral de middenklasse treft, heeft de wetgever de inkomensgrenzen voor toegang tot het statuut van beschermde klant verhoogd, zodat 80% van de Brusselse huishoudens voor de maatregel in aanmerking komt.

Nadat deze wijziging in mei 2022 van kracht werd, zag BRUGEL het aantal aanvragen stijgen tot 1.035, tegenover 665 in 2021. Dat komt neer op een stijging met 55% over 8 maanden. Bovendien heeft BRUGEL het statuut van beschermde klant in 2022 toegekend aan 540 huishoudens, tegenover 297 in 2021, hetzij een stijging met ruim 80%.

Dit hoge toekenningspercentage is te verklaren door de verandering in het profiel van de aanvragers. We stellen vast dat het aandeel van huishoudens met een sociale uitkering afneemt en wordt vervangen door een groot aantal huishoudens met een beroepsinkomen of gepensioneerden. Die laatste twee categorieën hebben een goed inzicht in de toekenningsprocedure en de te verstrekken documenten, waardoor de dossiers sneller kunnen worden verwerkt. De eerste categorie, en de rechthebbenden van een verhoogde tegemoetkoming (RVT) in het bijzonder, kunnen het specifieke sociale tarief ontvangen.

Het verschuldigde bedrag van de begunstigden van het statuut heeft trouwens de prijscurve gevolgd. In 2021 had meer dan 50% van de begunstigden een schuld van minder dan 400 euro. In 2022 had meer dan 50% een schuld van meer dan 400 euro en 30% een schuld van meer dan 800 euro.

Naast deze kwantitatieve analyse heeft BRUGEL een telefonische enquête uitgevoerd bij de huishoudens die van BRUGEL het statuut van beschermde klant hadden verkregen. Die enquête had als doel om het proces te volgen nadat het statuut was toegekend. Verscheidene elementen kwamen naar voren, namelijk: goede contacten met SIBELGA na de overdracht van het leveringspunt en moeilijkheden om met bepaalde leveranciers contact op te nemen om een betalingsregeling te onderhandelen of redelijke voorwaarden en termijnen te verkrijgen. Sommige leveranciers verlenen geen betalingsfaciliteiten aan beschermde klanten.

Bovendien stelt BRUGEL vast dat te veel aanvragers die voor het sociale tarief in aanmerking komen, niet van de maatregel profiteren. Die vaststelling geldt in het bijzonder voor de RVT's, aan wie het sociale tarief niet automatisch wordt toegekend.

BRUGEL is van mening dat de maatregel om de inkomensplafonds te verhogen de door de wetgever beoogde doelgroep heeft bereikt. De sinds 1 januari 2023 ingevoerde aanvullende maatregel, waarbij het huishouden na een eenvoudige herinneringsbrief in aanmerking komt voor het statuut van beschermde klant, zal het aantal begunstigden doen toenemen en het bedrag van de vorderingen doen afnemen. Beide maatregelen zouden een aanzienlijk aantal Brusselse huishoudens moeten helpen niet in een schuldenpiraal terecht te komen en toegang te blijven hebben tot energie om in hun behoeften te voorzien.

0 Wettelijke grondslagen

Op grond van artikel 25septies §3 van de Elektriciteitsordonnantie moet BRUGEL:

"een jaarlijkse evaluatie uitvoeren van de aan eindafnemers aangerekende prijzen en de gevolgen van de prijsevolutie op het aantal huishoudens dat het statuut van beschermde klant aanvraagt, zoals bedoeld in lid 1, en voor de inkomensbedragen vastgesteld overeenkomstig leden 2, 3 en 4. De eerste evaluatie wordt uiterlijk op 1 januari 2023 aan de regering meegedeeld."

Met dit document beantwoordt BRUGEL aan zijn verplichting om deze evaluatie uit te voeren.

I Inleiding

Dit advies omvat enerzijds een gedetailleerde analyse van de evolutie van de gas- en elektriciteitsprijzen voor huishoudens in 2022 en anderzijds een kwantitatieve en kwalitatieve evaluatie van de evolutie van het aantal afnemers dat het statuut van beschermde klant aanvraagt bij BRUGEL en hun profiel.

Het eerste luik van deze analyse bestudeert de evolutie van de gas- en elektriciteitsprijzen voor het jaar 2022, de impact op de facturen voor huishoudens en de evolutie van het federale sociale tarief. Die elementen zullen een eerste overzicht geven van de paradigmaverschuiving die zich in 2022 als gevolg van deze prijsstijgingen voltrok. Het doel bestaat erin de prijsverschillen tussen 2021 en 2022 te kwantificeren en inzicht te verwerven in het belang van het statuut van beschermde klant als steunmaatregel voor getroffen huishoudens.

Het tweede luik van het advies maakt het, dankzij de kwantitatieve gegevens die BRUGEL heeft verzameld, mogelijk om de verschillende profielen van de aanvragers van het statuut vast te stellen: inkomen, verschuldigd bedrag, enz. evenals het feit of ze beantwoorden aan de verhoogde inkomensgrens die de wetgever op 17 maart 2022 heeft goedgekeurd.

Tot slot heeft BRUGEL een telefonische enquête uitgevoerd bij de huishoudens die van BRUGEL het statuut van beschermde klant hebben verkregen. Die enquête had als doel om het proces te volgen nadat het statuut was toegekend.

2 Follow-up van de prijsevolutie

2.1 Ontleding van de factuur

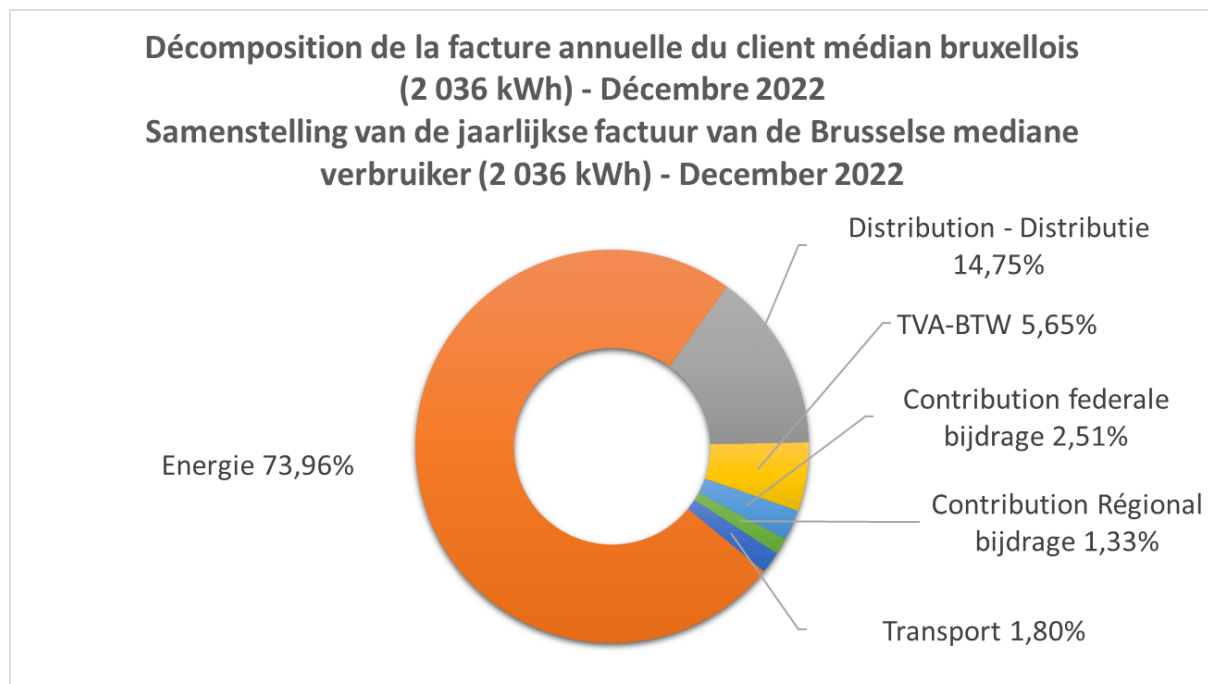
2.1.1 Elektriciteit

Voor de gemiddelde residentiële afnemer bestaat het te betalen bedrag uit de volgende zes delen, in afnemende volgorde van belangrijkheid:

- de energie, met enerzijds de prijs van de geproduceerde energie en anderzijds het vast recht van het contract en de bijdrage voor hernieuwbare energie, die kan verschillen naargelang de leverancier;
- het gedeelte distributie, dat het volgende omvat:
 - o De kosten gedragen door de gewestelijke distributienetbeheerder SIBELGA voor de vervulling van zijn opdrachten;
 - o De gemeentelijke wegenisretributie;
 - o De openbare dienstverplichtingen;
- De btw van 6%;
- De federale bijdrage (energie).
- De transmissiekosten gedragen door de nationale transmissienetbeheerder, Elia;
- De gewestelijke bijdrage (art 26. van de Elektriciteitsordonnantie);

De grafiek hieronder toont de samenstelling van de elektriciteitsfactuur van een Brusselse mediane afnemer in december 2022.

Figuur 1 Ontleding van de elektriciteitsfactuur voor een mediane afnemer

Bron: BRUSIM

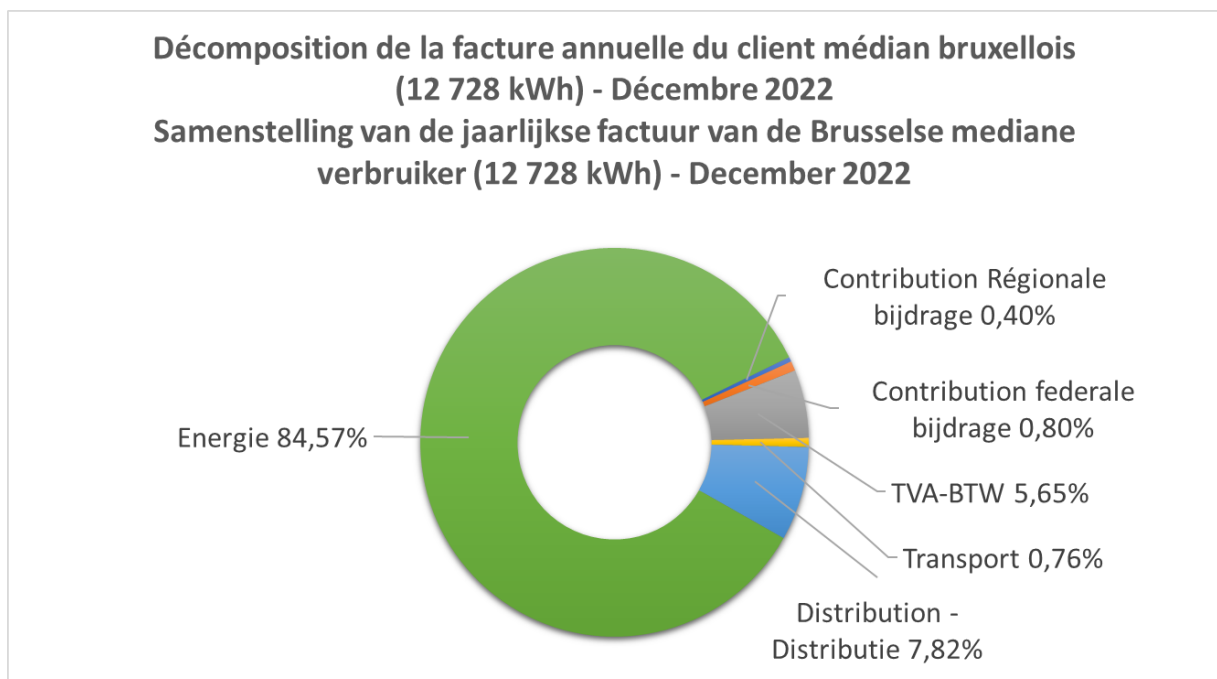
De twee posten die het zwaarst doorwegen in de factuur, zijn de energie en de distributie, met bedragen van respectievelijk € 1.000 (incl. btw) en € 199 (incl. btw) op een totale jaarfactuur van € 1.275 (incl. btw). In 2022 vertegenwoordigde de energiecomponent 74% van de totale factuur, terwijl dat in 2021 nog 48% was. In 2022 steeg het bedrag van het deel energie met 142% ten opzichte van 2021 en steeg het totale factuurbedrag met 77%.

2.1.2 Gas

Voor de mediane residentiële afnemer bestaat de gasfactuur uit de volgende zes delen, in afnemende volgorde van belangrijkheid:

- De energie, die doorgaans bestaat uit een vast bedrag (in € per jaar) en een variabel bedrag (in € per kWh) dat van leverancier tot leverancier verschilt;
- De btw van 6%;
- het gedeelte distributie, dat het volgende omvat:
 - o De kosten gedragen door de gewestelijke distributienetbeheerder SIBELGA voor de vervulling van zijn opdrachten.
 - o De gemeentelijke wegenisretributie
 - o De openbare dienstverplichtingen
- de federale bijdrage;
- de transmissiekosten gedragen door de nationale transmissienetbeheerder Fluxys;
- de gewestelijke bijdrage (art. 20septiesdecies van de Gasordonnantie).

Figuur 2 Ontleding van de gasfactuur voor een mediane afnemer

Bron: BRUSIM

We stellen vast dat de energiepost in 2022 84% van de totale jaarrekening uitmaakt, namelijk 2.237 euro (incl. btw) op een totale rekening van 2.495 euro (incl. btw), terwijl dat in 2021 66% was. In 2022 steeg het bedrag van het deel energie met 87% ten opzichte van 2021 en steeg het totale factuurbedrag met 67%.

2.2 Evolutie van de prijs van het energiedeel

Aangezien de distributietarieven, de transmissietarieven en de heffingen, op een zeldzame uitzondering na, worden vastgelegd voor de periode van 1 januari tot 31 december, kan enkel het gedeelte energie of 'commodity' van de factuur in de loop van het jaar veranderen.

We herinneren eraan dat huishoudelijke afnemers die voor een contract met vaste prijs hebben gekozen, hun prijs gedurende de hele duur van zijn contract behouden. Als we het hebben over de prijsevolutie van de commodity, gaat het dus over de van maand tot maand aangeboden prijs voor nieuwe contracten.

Dezelfde logica is van toepassing op de evolutie van de variabele prijzen, met het verschil dat de prijs van het contract per trimester of per maand¹ wordt geïndexeerd op basis van de in het contract vermelde index.

In het BHG had 48% van de huishoudens in september 2022 een contract met variabele prijs en genoot 27% van het sociale tarief², de rest (25%) had een contract met vaste prijs.

Wat elektriciteit betreft, bestaat het gedeelte energie op zich uit drie componenten:

- de prijs van de verbruikte energie in €/kWh;
- de vaste vergoeding in €/jaar, ook de 'abonnementsprijs' genoemd;
- de bijdrage voor hernieuwbare energie in €/ kWh (groenestroomcertificaten).

De weging van al deze posten in het energiedeel van de factuur verschilt van leverancier tot leverancier. Bepaalde leveranciers hanteren een hogere jaarlijkse abonnementsprijs en een lagere eenheidsprijs voor de geleverde energie en *vice versa*. De prijs van de bijdrage voor hernieuwbare energie wordt berekend per leverancier, om de kosten te dekken die voortvloeien uit zijn verplichtingen wat de aankoop van groenestroomcertificaten betreft.

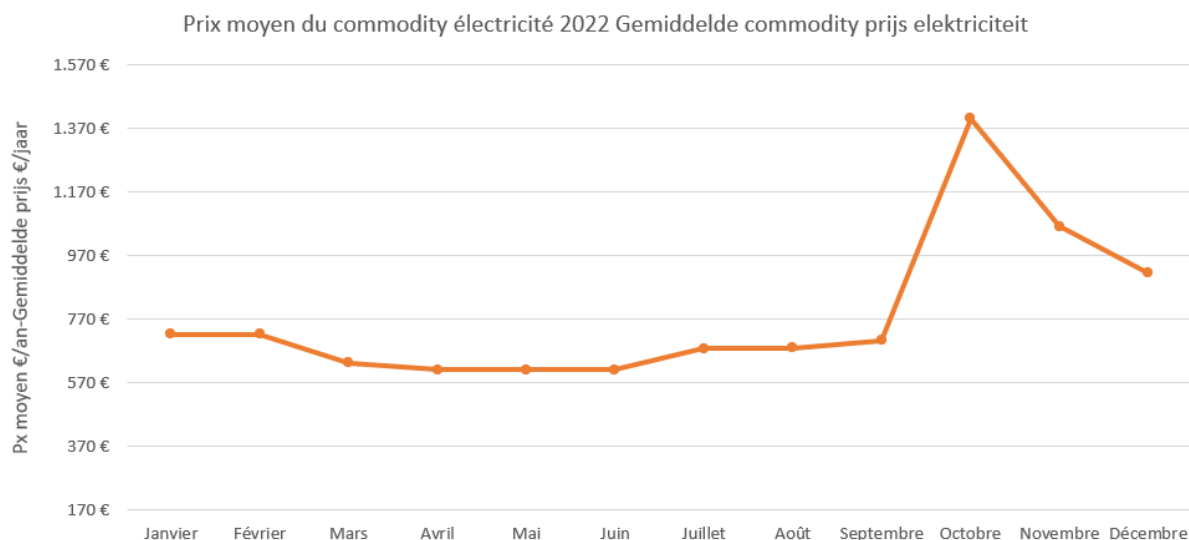
Hieronder ziet u de evolutie van het energiedeel voor elektriciteit op de jaarlijkse factuur van 2022 van een mediane Brusselse afnemer die 2.036 kWh/jaar verbruikt.

Aangezien de overige posten in de loop van het jaar ongewijzigd zijn gebleven, zijn de vaststellingen over de evolutie van de algemene factuur die in het bovenvermelde punt werden uiteengezet, inherent aan het energiedeel.

¹ Sinds het vangnet op 1 januari 2018 werd afgeschaft, mogen de leveranciers hun prijzen maandelijks indexeren.

² Gegevens van FEBEG

Figuur 3 Evolutie van het energiedeelte op de jaarlijkse elektriciteitsfactuur van een afnemer in 2022, incl. btw.

Bron: BRUSIM

Belangrijk om te vermelden is dat de stijging van de commodity-prijs deels is geneutraliseerd door het feit dat de btw in maart 2022 werd verlaagd van 21% naar 6%. De vermelde bedragen zijn inclusief btw.

Ter vergelijking: in 2021 bedroegen de commoditykosten 520 euro inclusief btw per jaar.

Wat gas betreft, bestaat het gedeelte energie op zich uit twee componenten:

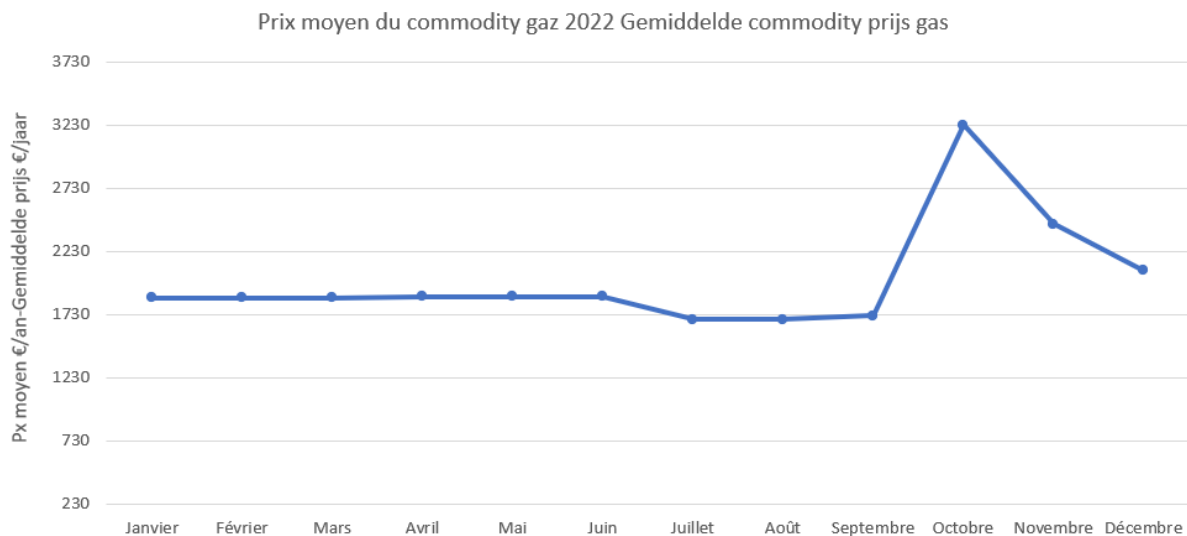
- de prijs van de verbruikte energie in €/kWh;
- de vaste vergoeding in €/jaar, ook de 'abonnementsprijs' genoemd.

Hieronder ziet u de evolutie van het energiedeelte voor gas op de jaarlijkse factuur van 2022 van een mediane Brusselse afnemer die 12.728 kWh/jaar verbruikt³.

Net als voor elektriciteit zijn de vaststellingen over de evolutie van de globale factuur die in het bovenvermelde punt werden uiteengezet, inherent aan het energiedeelte voor gas.

³ Verbruik voor een huishouden van twee personen

Figuur 4 Evolutie van het energiegedeelte voor gas op de jaarlijkse factuur van een afnemer

Bron: BRUSIM

Belangrijk om te vermelden is dat de stijging van de commodity-prijs deels is geneutraliseerd door het feit dat de btw in april 2022 werd verlaagd van 21% naar 6%. De vermelde bedragen zijn inclusief btw.

Ter vergelijking: in 2021 bedroegen de commoditykosten 1.216 euro inclusief btw per jaar.

2.3 Evolutie van het sociaal tarief

Om hun factuur te verlichten, hebben de huishoudens met een bescheiden inkomen of in een onzekere situatie recht op het sociaal tarief. De personen die recht hebben op dit sociaal tarief, worden op federaal niveau 'beschermde klanten' genoemd. De Brusselse wetgeving heeft deze term uitgebreid tot bepaalde categorieën van afnemers met achterstallige betalingen.

Sinds 1 juli 2020 wordt het sociaal tarief per trimester vastgelegd, en niet langer per semester.

Het sociaal tarief wordt bepaald door de federale regulator, de CREG, en wordt door BRUGEL gepubliceerd in zijn tariefsimulator, BRUSIM.

Tabel 1 Evolutie van het specifieke sociaal tarief - Elektriciteit

	01/2022-03/2022	04/2022-06/2022	07/2022-09/2022	10/2022-12/2022
Tarif normal/Normaal tarief (c€/kWh)	24,236	22,907	24,613	26,510
Tarif Bi-horaire/Bi-uren tarief				
Dag - Jour (c€/kWh)	25,032	23,657	25,417	27,379
Nacht - Nuit (c€/kWh)	20,238	19,128	20,553	22,138

Bron: CREG

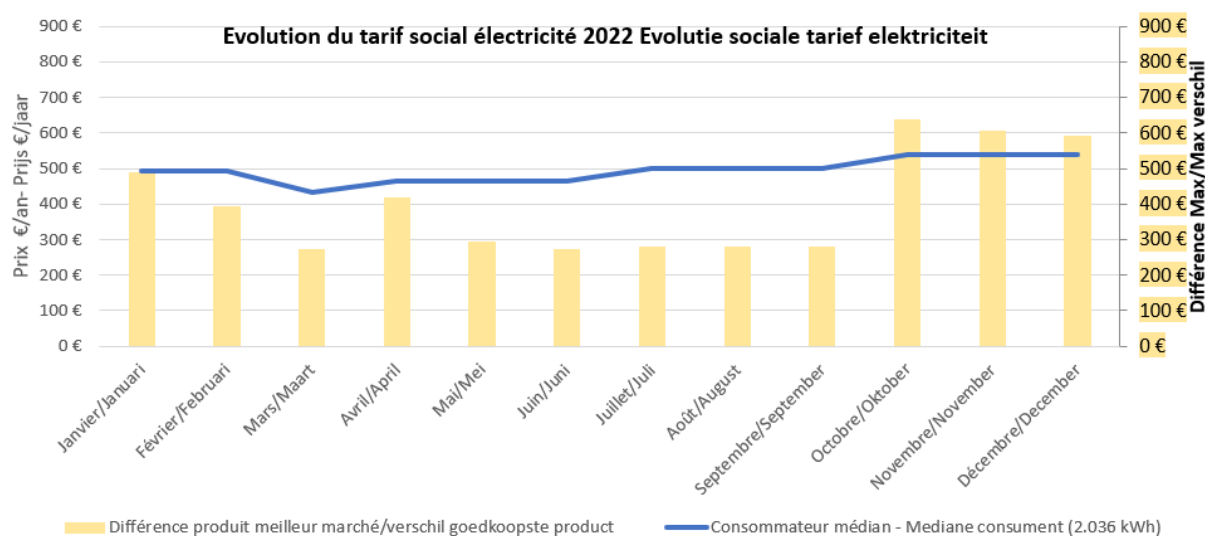
Tabel 2 Evolutie van het specifieke sociaal tarief - Gas

	01/2022-03/2022	04/2022-06/2022	07/2022-09/2022	10/2022-12/2022
Tarif normal/Normaal tarief (c€/kWh)	2,961	3,093	2,846	3,400

Bron: CREG

De onderstaande grafiek vergelijkt de kostprijs van het sociaal tarief voor een mediane afnemer met het verschil tussen de jaarlijkse kostprijs van het sociaal tarief en het beste marktaanbod voor de mediane afnemer. Dat verschil is aanzienlijk en neemt vanaf juli opnieuw toe voor gas en vanaf oktober voor elektriciteit. Dat is toe te schrijven aan het feit dat het specifieke sociaal tarief bij een sterke prijsstijging wordt geplafonneerd, wat niet het geval is voor de commerciële producten die door de leveranciers worden aangeboden. In december 2022 bedroeg het verschil tussen het beste commerciële tarief op de markt en het sociaal tarief 52% voor elektriciteit (tegenover 36% in december 2021 en 23% in december 2020) en 80% voor gas (tegenover 74% in december 2021 en 50% in december 2020).

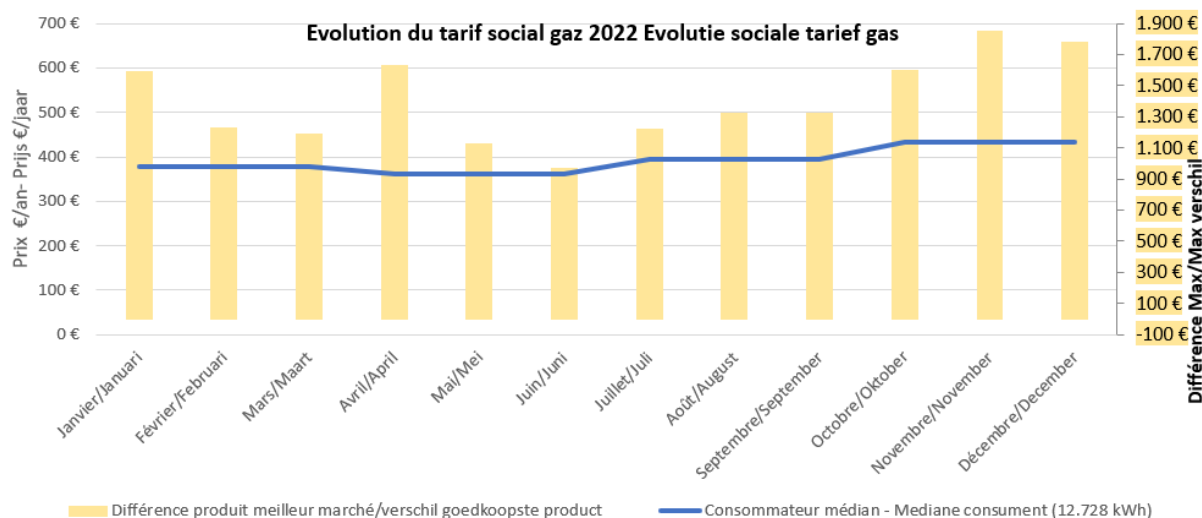
Figuur 5 Evolutie van het sociale elektriciteitstarief in 2022 (all in, inclusief btw)

Bron: BRUSIM

De kostprijs van de commodity is inclusief btw.

Figuur 6 Evolutie van het sociale gastarief in 2022 (all in, inclusief btw)

Bron: BRUSIM

2.4 Evolutie van de beschikbare aanbiedingen in het BHG

Eind 2022 was het aantal aanbiedingen voor elektriciteit en gas in het residentiële segment drastisch gedaald. Deze daling is een constante sinds 2020, toen er bijvoorbeeld voor elektriciteit 29 aanbiedingen waren, tegenover 17 in 2021 en slechts 7 in 2022.

De onderstaande tabellen tonen de evolutie van het aantal aanbiedingen voor elektriciteit en gas in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Tabel 3 Evolutie van het aantal aanbiedingen in het BHG, december als referentiemaand, elektriciteit

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
27	30	24	25	29	17	7

Bron: BRUSIM

Tabel 4 Evolutie van het aantal aanbiedingen in het BHG, december als referentiemaand, gas

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
17	21	18	19	21	11	5

Bron: BRUSIM

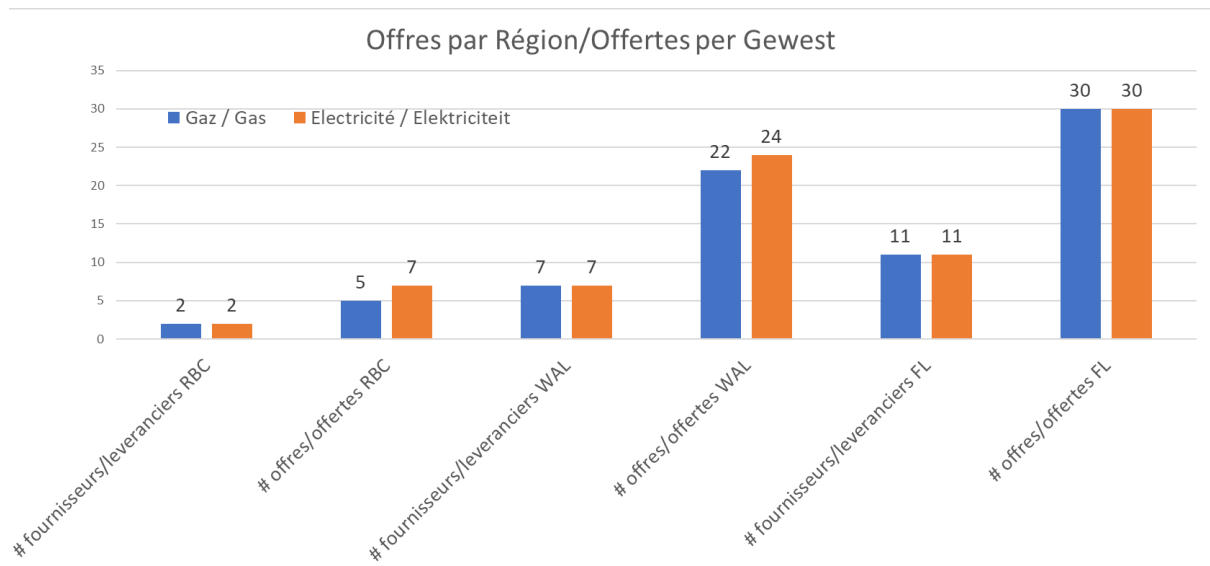
Deze daling van 2021 tot 2022 is voornamelijk te wijten aan het feit dat de leveranciers LUMINUS, BRUSOL en BOLT zich uit de markt hebben teruggetrokken na de wijziging van hun commercieel beleid en aan het vertrek van AECO dat zijn activiteiten heeft stopgezet. Deze terugtrekkingen komen boven op de opschorting van aanbiedingen voor nieuwe afnemers door OCTA+ en MEGA in juli 2021.

Het aantal actieve leveranciers op de residentiële markt was eind 2022 gedaald tot twee, terwijl er in Vlaanderen en Wallonië meer waren.

Naast de daling van het aantal aanbiedingen moet ook worden gewezen op het feit dat alle vaste contracten op federaal niveau werden afgeschaft in 2022. Zij zouden echter in 2023 kunnen terugkeren.

De onderstaande grafiek toont de situatie van het aantal leveranciers en het aantal aanbiedingen voor residentiële afnemers per gewest in december 2022.

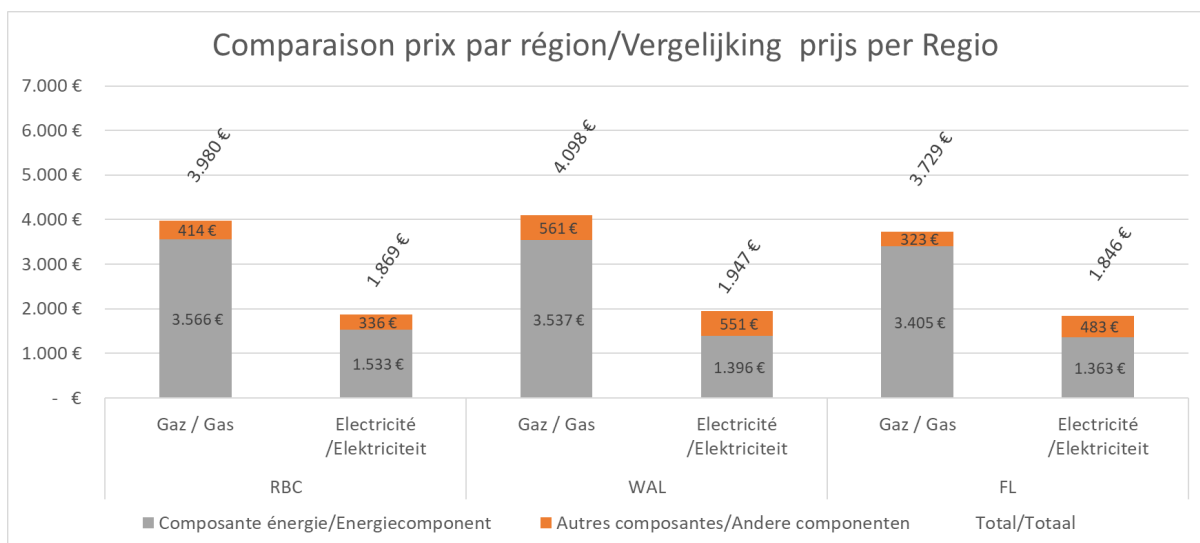
Figuur 7 Aanbiedingen per gewest

Bron: BRUSIM, COMPACWaPE en V-TEST

2.5 Prijs in het BHG en in de andere gewesten

Figuur 8 Vergelijking prijs per Regio

Bron : BRUSIM, COMPACWaPE en V-TEST

Brusselaars zijn niet meer in staat om even goedkope producten te kopen als in de twee andere gewesten van het land. Niet alleen bestaan bepaalde goedkope producten niet meer in het BHG, maar ook blijkt, bij nadere analyse van de aanbiedingen in de drie gewesten, dat voor hetzelfde product dat in het Waals Gewest, het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt aangeboden, door bepaalde leveranciers een prijsverschil wordt toegepast op het energiedeel (in €/kWh) van de factuur, waar dit laatste in Brussel duurder is. Sommige leveranciers hebben inderdaad de prijs van hun aanbiedingen enkel voor het BHG verhoogd.

Aangezien alleen het energieonderdeel aan concurrentie onderhevig is, blijkt uit *figuur 8* dat een Brusselaar een gasproduct van € 161 tot € 29 goedkoper is en een elektriciteitsproduct van € 170 tot € 137 goedkoper zou kunnen kopen als hij of zij respectievelijk in het Vlaams of Waals Gewest woonde.

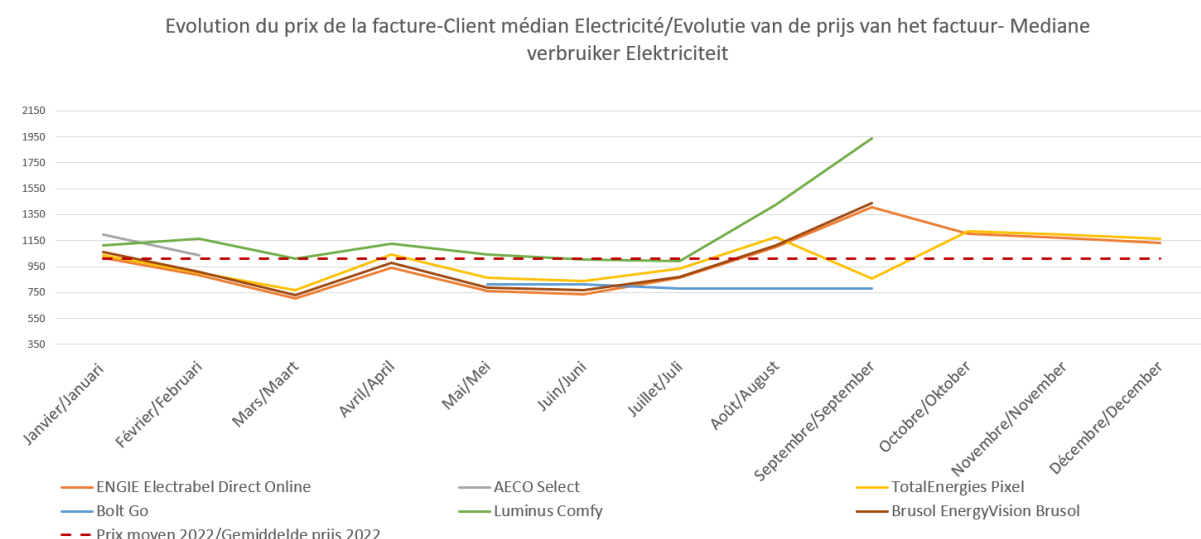
2.6 Evolutie van de factuur van residentiële verbruikers

2.6.1 Elektriciteit

De onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van het gunstigste aanbod van elke leverancier en het jaarlijkse gemiddelde van de prijzen, alle aanbiedingen door elkaar genomen, voor de mediane Brusselse afnemer⁴.

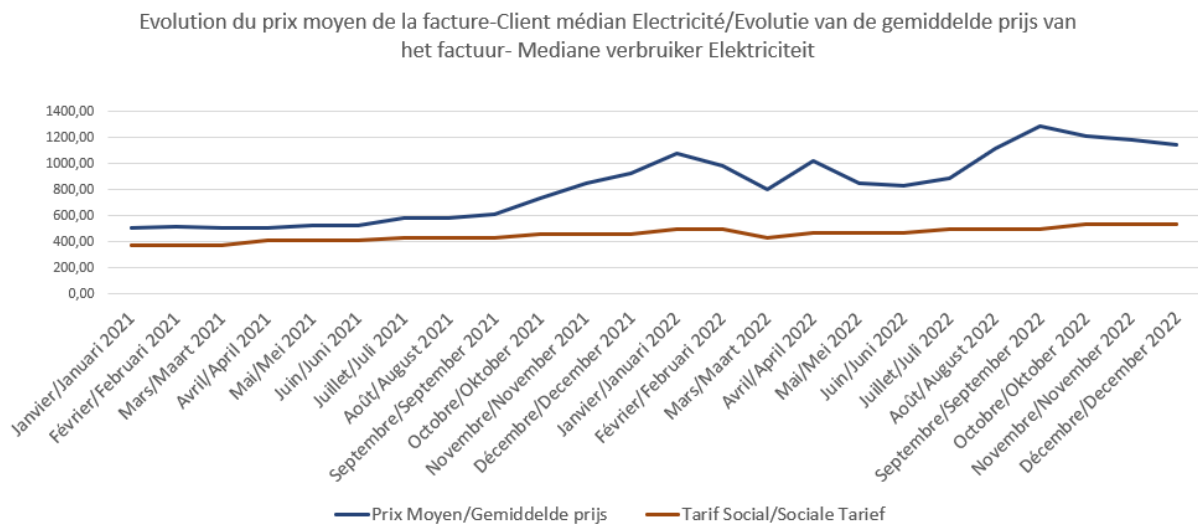
Gezien de volatiliteit van de prijzen naargelang de maand, die leiden tot duurdere of minder dure producten van dezelfde leverancier in de loop van het jaar, wordt de indeling van de goedkoopste producten uitgevoerd op basis van de producten die elke leverancier in december 2022 aanbiedt. Bij gebrek aan aanbiedingen in de maand december wordt gekozen voor het goedkoopste product in de maand voor de terugtrekking van de leverancier.

Figuur 9 Evolutie van de factuurprijs voor elektriciteit voor een mediane afnemer

⁴ Het mediane Brusselse elektriciteitsverbruik dat als referentie wordt genomen, is 2.036 kWh voor de piekuren. Het mediane verbruik betekent dat 50% van de afnemers meer en 50% van de afnemers minder dan de mediaan verbruikt. Het mediane verbruik is niet hetzelfde als het gemiddelde verbruik, dat in essentie het gemiddelde van alle bestaande verbruiken is.

Figuur 10 Evolutie van de factuurprijs voor elektriciteit voor een mediane afnemer

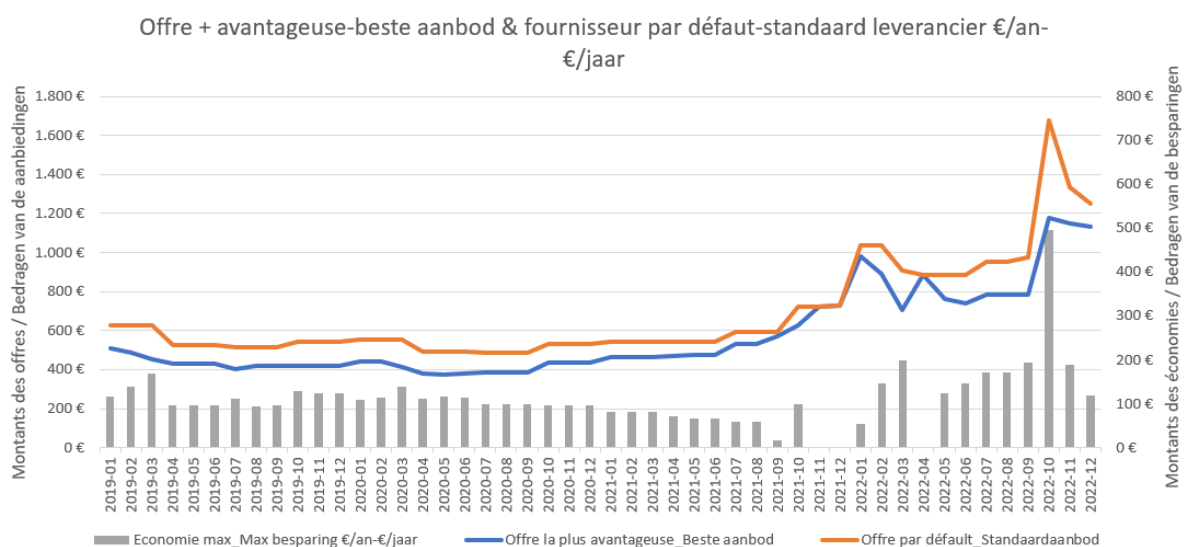
Bron: BRUSIM

De eerste helft van 2022 kenmerkte zich door hoge maar relatief stabiele elektriciteitsprijzen. Die stabiliteit was deels te danken aan de btw-verlaging van 21% naar 6% in maart 2022. In augustus en september trad een aanzienlijke prijsstijging op, waarna de prijzen in het laatste deel van het jaar langzaam daalden.

Zoals eerder toegelicht, zijn bepaalde leveranciers die actief zijn in Vlaanderen en Wallonië, niet aanwezig op de Brusselse markt, waardoor er in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest minder aanbiedingen waren die voordeliger waren dan dat van de standaardleverancier.

De onderstaande grafiek toont de evolutie van de jaarfactuur voor een mediane afnemer die nog steeds wordt bevoorradt door de standaardleverancier, en van het goedkoopste aanbod op de markt.

Figuur 11 Meest voordelige aanbod ten opzichte van standaardaanbod

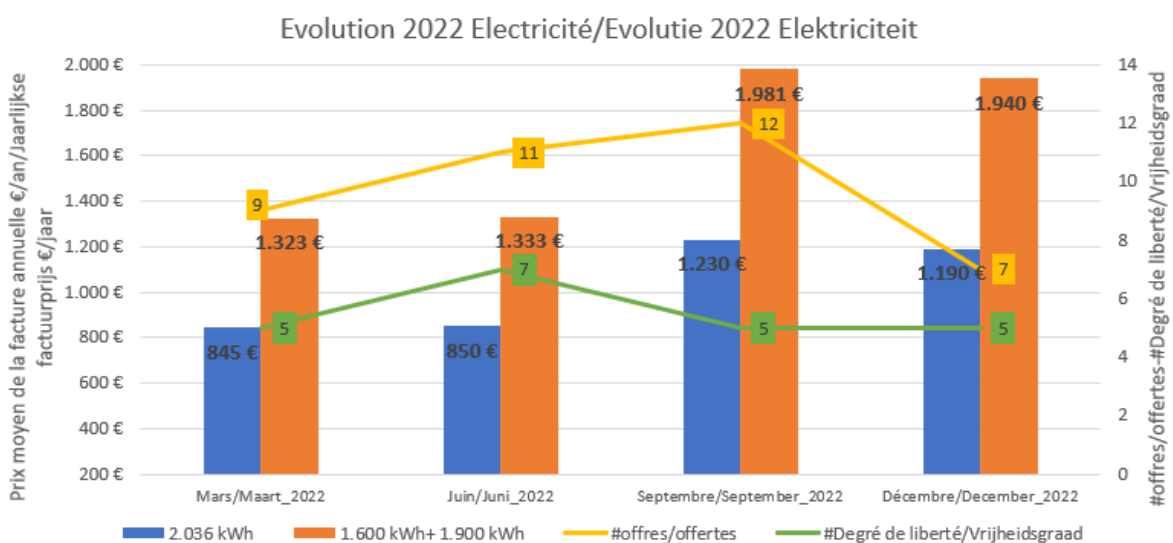
Bron: BRUSIM

We stellen vast dat het verschil tussen het goedkoopste en het standaardaanbod in de periode van 2019 tot 2020 vrij groot was en dat de potentiële besparing tussen de jaarlijkse factuur van een passieve mediane afnemer (die zich door de standaardleverancier laat bevoorraden) en die van het goedkoopste aanbod op de markt in het eerste kwartaal van 2019 opliep tot een recordbedrag van € 170. Die besparing werd in 2021 echter alsmat kleiner, in die mate zelfs dat het goedkoopste aanbod voor de laatste twee maanden van 2021 juist het standaardaanbod was. Vanaf 2022 ontstond er als gevolg van de turbulente energiemarkt opnieuw een kloof tussen het standaardaanbod en het voordeligste aanbod, die het hele jaar door enorm schommelde. Zo kon een verbruiker in maart of september een potentiële besparing van ongeveer 200 euro realiseren, terwijl die potentiële besparing in januari en april dichtbij of gelijk aan 0 euro lag.

De analyse van en conclusies over de evolutie van de prijzen en de factuur van residentiële afnemers voor gas zijn vergelijkbaar met die voor elektriciteit. De analyses voor het gas zijn als bijlage beschikbaar.

De onderstaande grafiek toont de evolutie van de elektriciteitsprijs in het afgelopen jaar, gekoppeld aan de evolutie van het aantal aanbiedingen op de markt en de vrijheidsgraad (aantal mogelijk voordeligere aanbiedingen voor een afnemer die geen contract heeft ondertekend met een leverancier).

Figuur 12 Jaarlijkse evolutie van de elektriciteitsfactuur

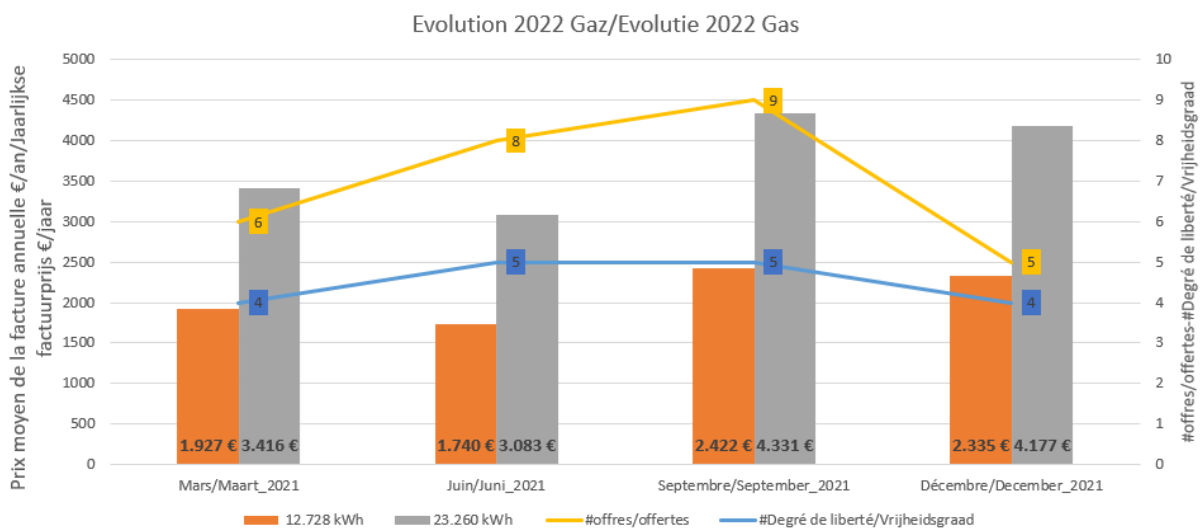

Bron: BRUSIM

Tussen maart en december ging de elektriciteitsfactuur met 40,8% tot 46,6% omhoog naargelang het verbruiksprofiel. Deze stijging hing samen met de energiecrisis en de geopolitieke gebeurtenissen.

Toch stelden we vast dat bepaalde aanbiedingen nog steeds besparingen boden ten opzichte van het standaardcontract, al varieerden die besparingen, zoals hierboven uiteengezet, sterk in de tijd en tussen producten.

Figuur 13 Evolutie van de gemiddelde factuurprijs, gas

Bron: BRUSIM

Tussen maart en december ging de gasfactuur met 21,2% tot 22,3% omhoog naargelang het verbruiksprofiel. Deze stijging hing samen met de energiecrisis en de geopolitieke gebeurtenissen.

Toch stelden we vast dat bepaalde aanbiedingen nog steeds besparingen boden ten opzichte van het standaardcontract, al varieerden die besparingen, zoals hierboven uiteengezet, sterk in de tijd en tussen producten.

We kunnen daaruit besluiten dat de prijzen voor alle Belgische huishoudens aanzienlijk zijn gestegen als gevolg van de economische situatie.

Die prijsstijgingen troffen voornamelijk afnemers met variabele prijscontracten en ontzagen de begunstigen van sociale of vaste tarieven.

Afnemers van wie het vast contract in 2022 afliep, kregen echter een variabel contract aangeboden.

3 Evaluatie van het statuut van beschermde klant

3.1 Kwantitatieve analyse

De volgende analyse gebruikt gegevens en statistieken betreffende de dossiers van beschermde klanten die aan BRUGEL werden overgemaakt. Deze gegevens zijn vrij beschikbaar op de website van BRUGEL⁵.

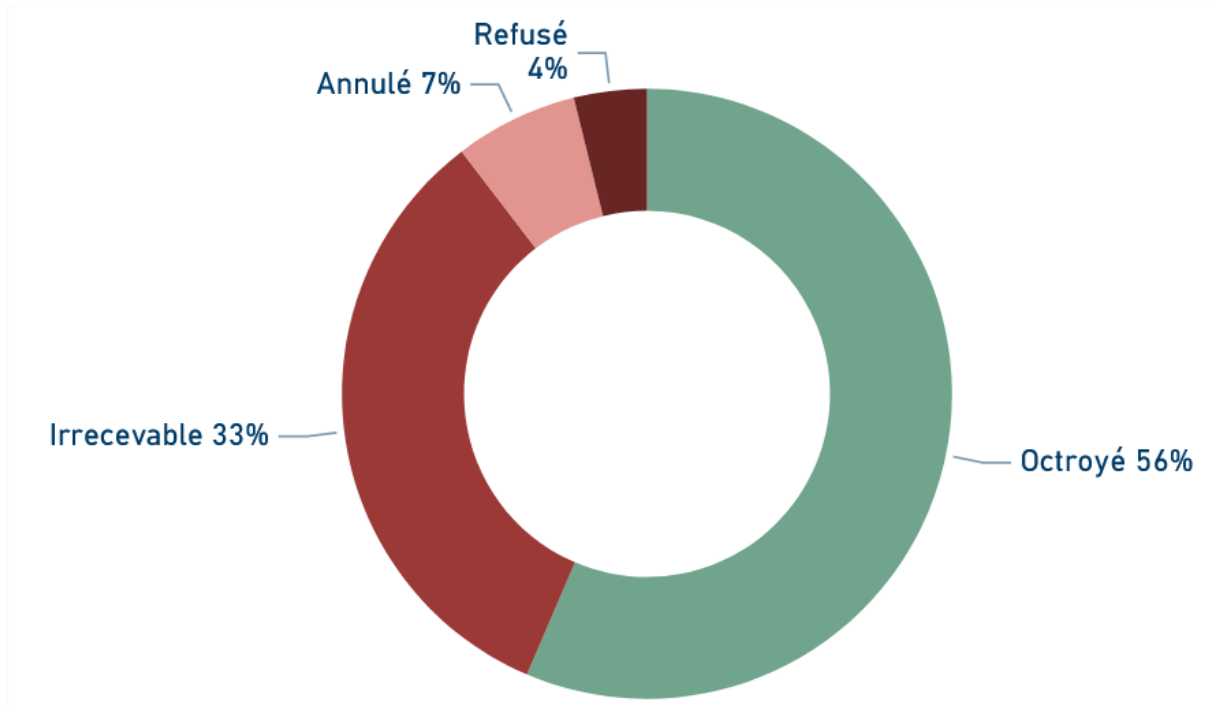
In 2022 ontving BRUGEL 1.010 aanvragen voor het statuut van beschermde klant, tegenover 665 in 2021. Dat komt neer op een stijging met 52%. Bovendien heeft BRUGEL het statuut van beschermde klant in 2022 toegekend aan 570 huishoudens, tegenover 297 huishoudens in 2021, hetzij een stijging met ruim 90%. Dat hoge toekenningspercentage is te verklaren door het veranderende profiel van de aanvragers. Door de hogere inkomensplafonds komen meer ontvangers van beroeps- of pensioeninkomsten in aanmerking voor het statuut en zij hebben meer inzicht in de toekenningsprocedure en de benodigde documenten. Ook werd de doorlooptijd van de dossiers korter.

Hierna analyseren we de verdeling van de statuten van de ingediende dossiers, de evolutie van de door BRUGEL ontvangen dossiers van beschermde klanten volgens het inkomensniveau van de huishoudens en de verschuldigde bedragen. Deze analyse heeft als doel na te gaan welk effect de verhoging van de plafonds heeft op het verkrijgen van het statuut waartoe bij de Ordonnantie van 17 maart 2022 is besloten.

5

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYWZjMzdmMTUtZDAzYy00ODU4LWJlYjAtNTNkYjgxNWRjNDVklwidCl6ImMwYjg2YzA3LWRhZGUtNDkyMCIhYzEzLWlwZWZhZDNIbMmM5NSlsmMiiOjh9>

Figuur 14 Status v/d dossiers van beschermde klanten, die in 2022 bij BRUGEL werden ingediend

	Geweigerd
	Goedgekeurd
	Niet ontvankelijk
	Geannuleerd

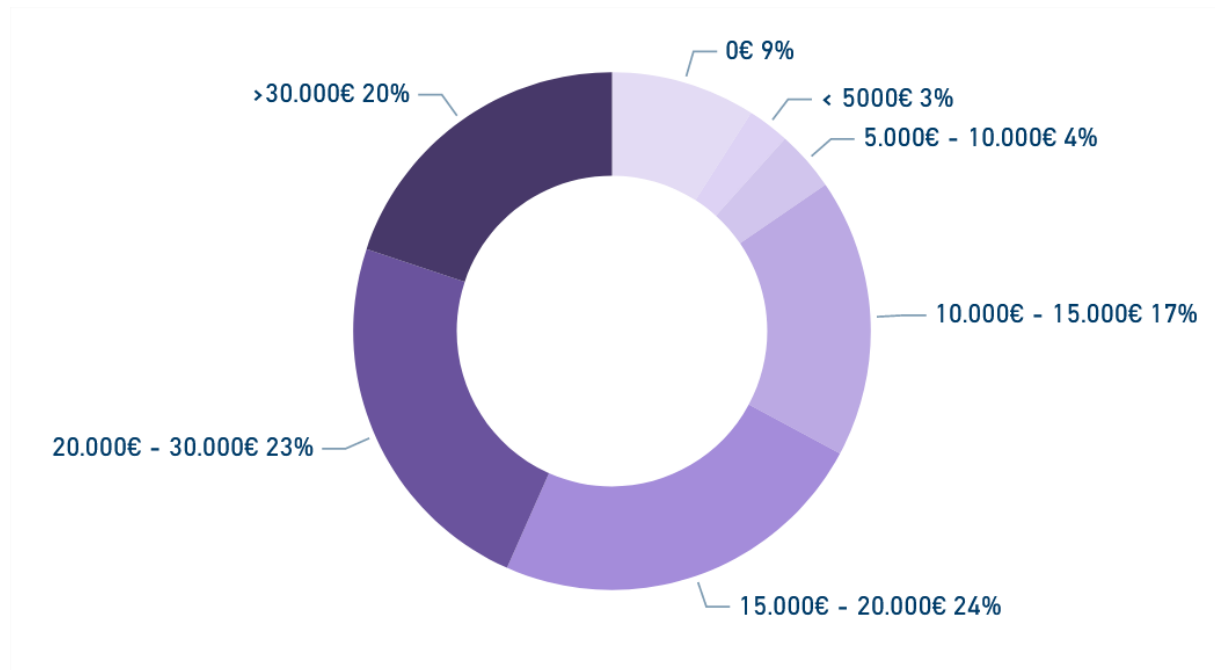
Bron: BRUGEL

De bovenstaande figuur toont de status van de inkomende dossiers. Van de 1.010 ingediende aanvragen werd 56% goedgekeurd, werd 33% onontvankelijk verklaard omdat ze onvolledig of te laat waren, werd 7% door de afnemer geannuleerd na betaling van de schuld of verandering van leverancier en werd 4% geweigerd omdat het inkomen het plafond overschreed.

3.2 Inkomens van de huishoudens

De onderstaande figuur toont de inkomensverdeling van de huishoudens die in de loop van 2022 het statuut van beschermde klant hebben verkregen bij BRUGEL. 57% van de huishoudens die het statuut hebben gekregen, had een inkomen van meer dan 20.000 euro. Van deze groep had 23% van de huishoudens een inkomen tussen 20.000 en 30.000 euro en 20% een inkomen van meer dan 30.000 euro.

Figuur 15 Inkomensverdeling van huishoudens met het statuut van beschermde klant in 2022

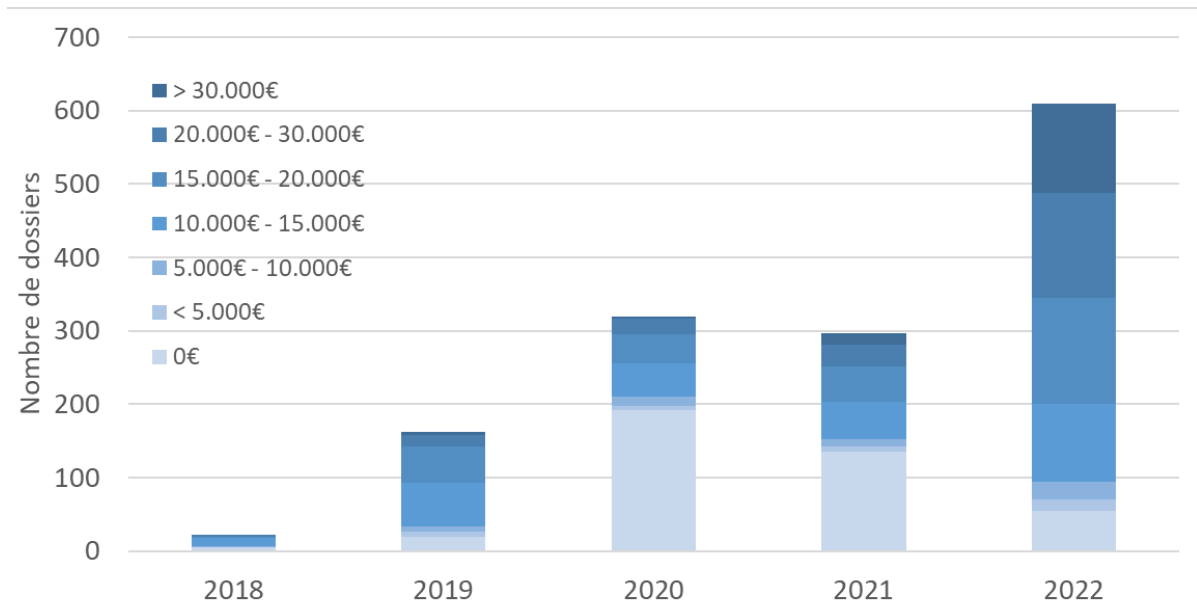
Bron: BRUGEL

De onderstaande figuur toont de evolutie van de inkomensverdeling van de huishoudens die in 2021 en 2022 het statuut van beschermde klant hebben verkregen bij BRUGEL. Voor huishoudens zonder beroepsinkomen⁶ bedroeg het aantal statuten dat door BRUGEL werd toegekend 135 in 2021 en 39 in 2022. De daling van het aantal beschermde klanten uit lagere inkomensgroepen is te verklaren door de uitbreiding van de begunstigden van het federale sociale tarief⁷. Deze daling werd ruimschoots gecompenseerd door een toename van het aantal statuten toegekend aan huishoudens uit de hogere inkomensklassen. Het aantal statuten toegekend aan huishoudens met een inkomen tussen 15.000 en 30.000 euro is tussen 2021 en 2022 verdubbeld en voor huishoudens met een inkomen van meer dan 30.000 euro zelfs verviervoudigd.

⁶ Het gaat voornamelijk om begunstigden van een leefloon of IGO, of mensen in schuldbemiddeling.

⁷ Personen die recht hebben op de verhoogde tussenkomst en die als residentiële afnemer een contract voor de aankoop van elektriciteit, aardgas of warmte hebben afgesloten, hebben tijdelijk recht op het sociale tarief. Deze maatregel werd verlengd tot en met 31 maart 2023.

Figuur 16 Evolutie van de inkomensverdeling van huishoudens die tussen 2018 en 2022 het statuut van beschermde klant hebben verkregen

	Aantal dossiers
--	-----------------

Er moet rekening worden gehouden met twee belangrijke ontwikkelingen wat de inkomens van beschermde klanten betreft: in februari 2021 heeft de uitbreiding van het sociale tarief naar RVT's⁸ het aantal aanvragen van huishoudens met een vervangingsinkomen (werkloosheid, mutualiteit, enz.) verminderd en ten tweede heeft de verhoging van de inkomensgrens in maart 2022 een nieuwe categorie van begunstigden geïntroduceerd, een goed geïnformeerd publiek dat zijn rechten zoekt, dat een goede kennis van de administratieve procedures heeft en dat ook gemakkelijker wordt bereikt door de verschillende voorlichtingscampagnes.

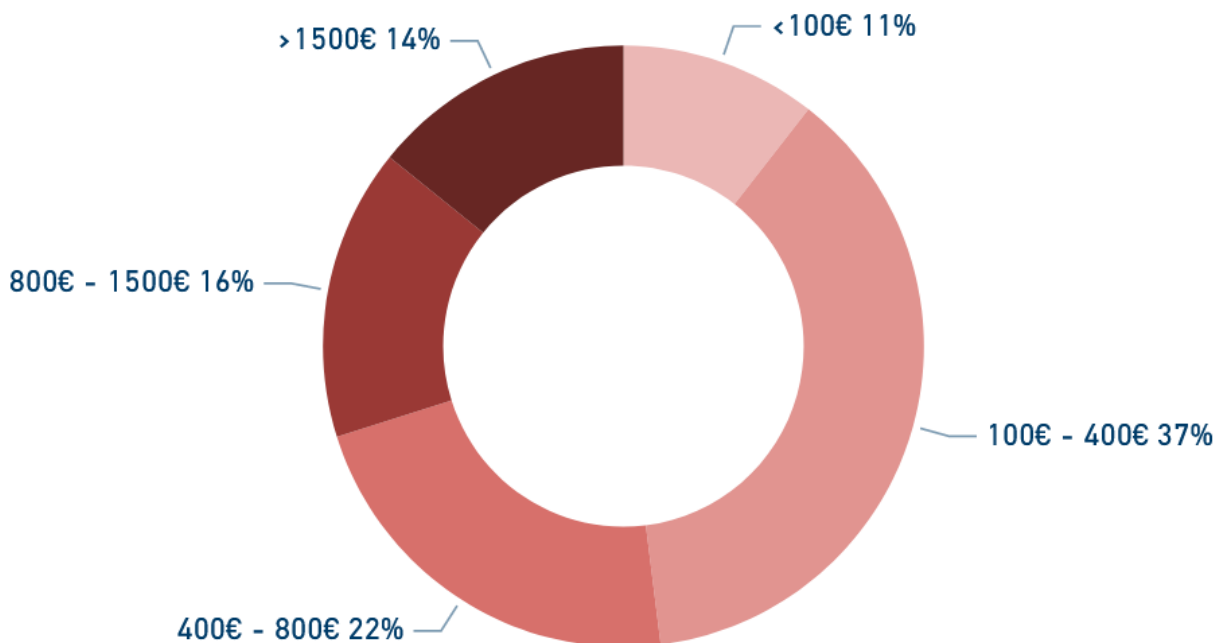
3.3 Schulden van de huishoudens

De volgende figuur toont het aandeel huishoudens met statuut van beschermde klant van BRUGEL per schuldcategorie⁹ in 2022. We stellen vast dat de helft van de huishoudens schulden van meer dan 800 euro heeft en dat het aandeel van de huishoudens met schulden van meer dan 1.500 euro groter is dan het aandeel van de huishoudens met schulden van minder dan 100 euro. Het grootste deel van de huishoudens (37%) heeft echter schulden tussen 100 en 400 euro.

⁸ 13% meer begunstigden in het BHG

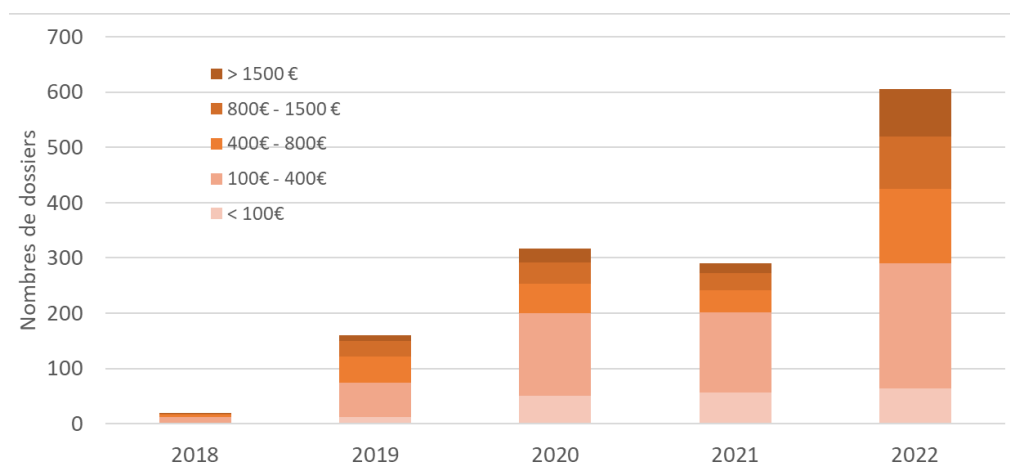
⁹ De schulden hebben betrekking op de twee energiebronnen.

Figuur 17 Aandeel van de huishoudens met het statuut van beschermde klant van BRUGEL per schuldcategorie, 2022

Gezien de inkomens van deze huishoudens maken de last van deze achterstallige betalingen in combinatie met de alsmear hogere maandelijkse rekeningen het financiële evenwicht van deze huishoudens steeds onzekerder als ze niet kunnen terugvallen op sociale maatregelen.

Figuur 18 Evolutie van het schuldbedrag van huishoudens met het statuut van beschermde klant in 2018-2022

Aantal dossiers

Terwijl in 2022 meer dan de helft van de huishoudens een schuld van meer dan 400 euro had, bedroeg dit aandeel in 2021 slechts 29%. In 2021 bedroeg het percentage statuten dat werd toegekend aan huishoudens met een schuld van meer dan 1.500 euro bovendien maar 6%. In 2022 was dit aandeel meer dan verdubbeld tot 15%. In realiteit hebben veel aanvragen betrekking op schulden van enkele duizenden euro's, en dat terwijl deze huishoudens geen schuldenverleden hadden.

Hoewel de maatregel tot verhoging van de plafonds een periode van 8 maanden in 2022 bestrijkt, blijkt bij lezing van de BRUGEL-gegevens dat hij het profiel van de begunstigen van het beschermde statuut heeft gewijzigd, zowel wat de inkomensklassen en het bedrag van de schuld betreft als qua vermogen om in de praktijk van de maatregel te genieten.

4 Kwalitatieve analyse: telefonische enquête bij beschermde klanten van BRUGEL

BRUGEL heeft een telefonische enquête uitgevoerd bij de huishoudens die van BRUGEL het statuut van beschermde klant hebben verkregen. Die enquête had als doel om het proces te volgen nadat het statuut werd toegekend.

De enquête bestond uit vijf gesloten vragen, waarbij de respondenten de gelegenheid kregen opmerkingen te maken en zich uit te spreken over bepaalde aspecten die hen bezighielden. De gestelde vragen vindt u in de bijlage.

De steekproef bestaat uit afnemers die van BRUGEL het statuut van beschermde klant verkregen in de periode van 1 januari 2022 tot 31 juli 2022 en die een schuld van meer dan € 950 hadden bij hun leverancier.

Er werd contact opgenomen met de afnemers via het telefoonnummer dat ze aan BRUGEL hadden doorgegeven bij de indiening van hun aanvraagdossier. Elke afnemer werd maximaal drie keer opgebeld. Belangrijk om te vermelden is dat sommige afnemers onbereikbaar waren, dat sommige nummers niet correct waren of dat het aan BRUGEL meegedeelde nummer niet overeenstemde met de afnemer in kwestie, maar met een andere persoon.

Bovendien was het ondanks de eenvoudige vragen een energieverblindende oefening, waren de gesprekken erg tijdrovend en verstonden sommige afnemers weinig Frans.

In het totaal voldeden slechts 46 afnemers aan de vooraf vastgestelde selectiecriteria. Daarvan:

- werden er 20 met succes bereikt;
- hebben er 12 niet opgenomen (na drie pogingen);
- waren er 8 onbereikbaar (ongeldig of foutief telefoonnummer);
- weigerden er 2 de vragen te beantwoorden.

De respondenten waren aangesloten bij Engie (11), Total Energie (7) en Mega (2) als commerciële leveranciers.

Als antwoord op de eerste vraag "Hoe verliep uw eerste contact met SIBELGA nadat u door BRUGEL het statuut van beschermde klant had gekregen?" verklaarde de meerderheid van de afnemers dat hun eerste

contact met Sibelga **goed verliep** nadat BRUGEL hen het statuut had toegekend. Slechts twee afnemers verklaarden dat het contact niet goed verliep.

De volgende twee vragen "*Hebt u momenteel een betalingsregeling met uw (voormalige) commerciële leverancier?*" en "*Werd uw betalingsregeling gemakkelijk aanvaard?*" zijn erg belangrijk en de feedback van afnemers moet met grote aandacht worden bekeken, want deze handelt over de betalingsregelingen met leveranciers. Van de respondenten verklaarden er elf dat ze een betalingsregeling hebben en dat deze gemakkelijk door de leverancier werd aanvaard. Toch verklaarden verscheidene afnemers dat het aangerekende bedrag te hoog was en dat zij daardoor geen overeenkomst met de leverancier konden bereiken. Sommigen verklaarden dat het OCMW zorgt voor de terugbetaling van de schuld aan de leverancier. Sommigen antwoordden dat zij niet wisten dat er een betalingsregeling moest worden afgesloten.

Op de vraag "*Leeft u de betalingsregeling na?*" gaven de respondenten die "ja" antwoordden op de vraag of ze een betalingsregeling hadden positief. Toch bevestigden ze dat het bedrag van de aflossing wordt opgelegd en te hoog is, wat hun terugbetalingsvermogen op lange termijn in gevaar brengt.

De laatste vraag heeft betrekking op het voordeel van het statuut van beschermde klant: "*Stelt het statuut van beschermde klant u in staat uw schuld terug te betalen?*". Vier respondenten hebben deze vraag positief beantwoord. De andere respondenten verklaarden echter dat ze het moeilijk hebben en dat het veel moeite en opoffering kost om hun betalingsregeling en hun rekening bij Sibelga te betalen boven op hun andere facturen voor gezondheidszorg en dergelijke.

5 Conclusie

De analyse van de prijsontwikkeling in 2022 bevestigt de forse stijging van de gas- en elektriciteitsprijzen voor Brusselse huishoudens, behalve voor huishoudens die het sociale tarief genieten of een vast contract hebben.

De volatiliteit van de markten en de opeenvolgende verhogingen hebben ertoe geleid dat huishoudens die niet van het sociale tarief genieten en een variabel tarief hebben, voor het eerst worden geconfronteerd met energierekeningen die plots vier tot vijf keer zo hoog zijn.

Deze explosieve situatie heeft ertoe geleid dat zowel de federale als de gewestelijke overheden maatregelen hebben genomen om de huishoudens te ondersteunen.

Op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was een belangrijke maatregel de verhoging van de inkomensplafonds om in aanmerking te komen voor het statuut van beschermde klant.

De evaluatie van deze maatregel, die zowel kwantitatief als kwalitatief werd uitgevoerd, toonde aan dat de hervorming van de toekenningsvoorwaarden ook huishoudens met hogere inkomens in staat heeft gesteld te genieten van het statuut van beschermde klant van BRUGEL.

Bovendien ligt het verschuldigde bedrag in 2022 aanzienlijk hoger dan in 2021, als gevolg van de stijgende energieprijzen zoals hierboven vermeld.

Daaruit kunnen we besluiten dat de hogere inkomensplafonds die dit jaar werden ingevoerd voor de toekenning van het statuut, niet alleen relevant zijn, maar ook een deel van hun doelstellingen hebben bereikt. De huishoudens die deel uitmaken van de middenklasse en die problemen hadden door een aanzienlijke schuld bij hun leverancier, konden genieten van de bescherming van het Gewest.

Uit de kwalitatieve analyse die BRUGEL uitvoerde met betrekking tot de opvolging van het statuut en de feedback van de sociale actoren blijkt echter dat het voor nieuwe beschermde klanten moeilijk is om enerzijds een betalingsregeling van hun leverancier en anderzijds een betalingsregeling in verhouding tot hun energieschulden en hun inkomen te verkrijgen.

Daarvoor werden verscheidene oorzaken vastgesteld: callcenters van leveranciers die niet op de hoogte zijn van de Brusselse beschermmaatregel, uitbesteding van de inningsprocedure aan een gerechtsdeurwaarder die de vaststelling van een betalingsregeling voor de afnemer bemoeilijkt, door de leverancier voorgestelde voorwaarden en termijnen die moeilijk verenigbaar zijn met de middelen waarover het huishouden beschikt, enz.

Bovendien stelt BRUGEL vast dat te veel aanvragers die voor het sociale tarief in aanmerking komen, niet van de maatregel profiteren. Die vaststelling geldt in het bijzonder voor de RVT's, aan wie het sociale tarief niet automatisch wordt toegekend.

Toch is gebleken dat sommige aanvragers die een leefloon ontvangen zich ook in deze situatie bevinden. Dat kan verrassend lijken, aangezien deze laatste door het OCMW worden opgevolgd.

Deze huishoudens vragen het statuut bij BRUGEL aan met aanzienlijke schulden die niet in verhouding staan tot hun vervangingsinkomen. Na kennis te hebben genomen van hun situatie, informeert BRUGEL ze over hun rechten, zodat ze op voorhand van deze sociale maatregel kunnen genieten en zo hun achterstallige betalingen kunnen verminderen. Deze opvolging is vrij omslachtig en valt eigenlijk niet onder de bevoegdheid van de regulator. De situatie zou eenvoudiger en transparanter zijn als de toekenning van het sociale tarief zou kunnen worden vereenvoudigd en geautomatiseerd.

BRUGEL¹⁰ is van mening dat de aanvullende maatregel die het sinds 1 januari 2023 mogelijk maakt om na een eenvoudige herinneringsbrief te genieten van het statuut van beschermde klant, het aantal begunstigden zal doen toenemen, het schuldenbedrag zal doen dalen en *uiteindelijk* vele huishoudens in staat zal stellen om de spiraal van kwetsbaarheid te vermijden en een zekere menselijke waardigheid te behouden.

* *

*

¹⁰ <https://www.brugel.brussels/publication/document/avis/2022/fr/AVIS-356-Mesure-Crise-Energetique.pdf>

6 Bijlage I: economische bijlage

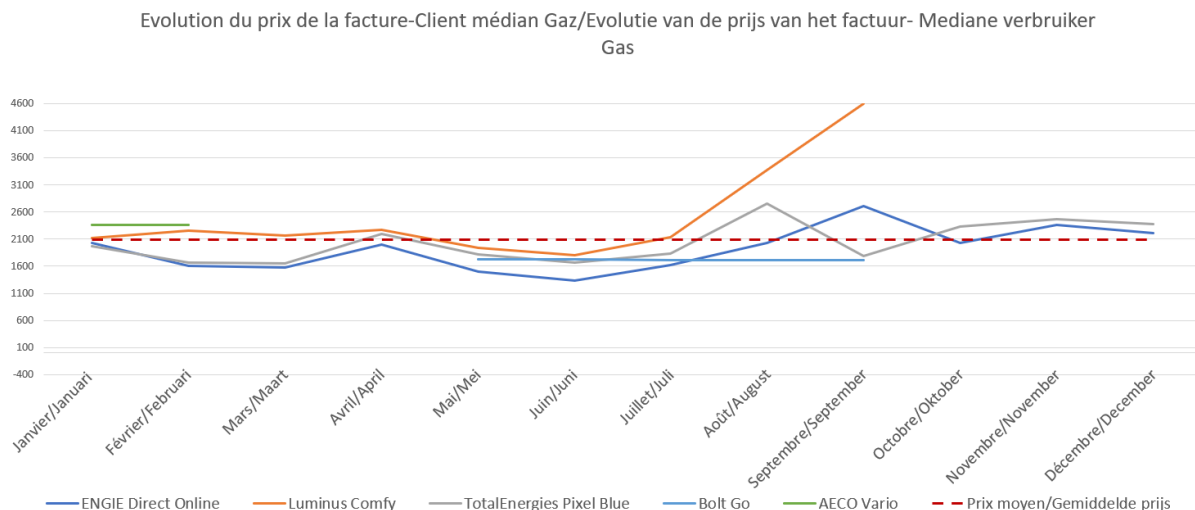
6.1 Follow-up van de prijsevolutie

6.2 1.2 Evolutie van de factuur van residentiële verbruikers

Gas

De onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van het gunstigste aanbod van elke leverancier en het jaarlijkse gemiddelde van de prijzen, alle aanbiedingen door elkaar genomen, voor de mediane Brusselse afnemer die 12.728 kWh/jaar verbruikt¹¹.

Figuur 19 Evolutie van de gasfactuur van een mediane afnemer

Bron: BRUSIM

De eerste helft van 2022 kenmerkte zich door hoge maar relatief stabiele gasprijzen. Die stabiliteit was deels te danken aan de btw-verlaging van 21% naar 6% in april 2022, die een deel van de prijsstijging neutraliseerde. In augustus en september trad een aanzienlijke prijsstijging op, waarna de prijzen in het laatste deel van het jaar opnieuw begonnen te schommelen.

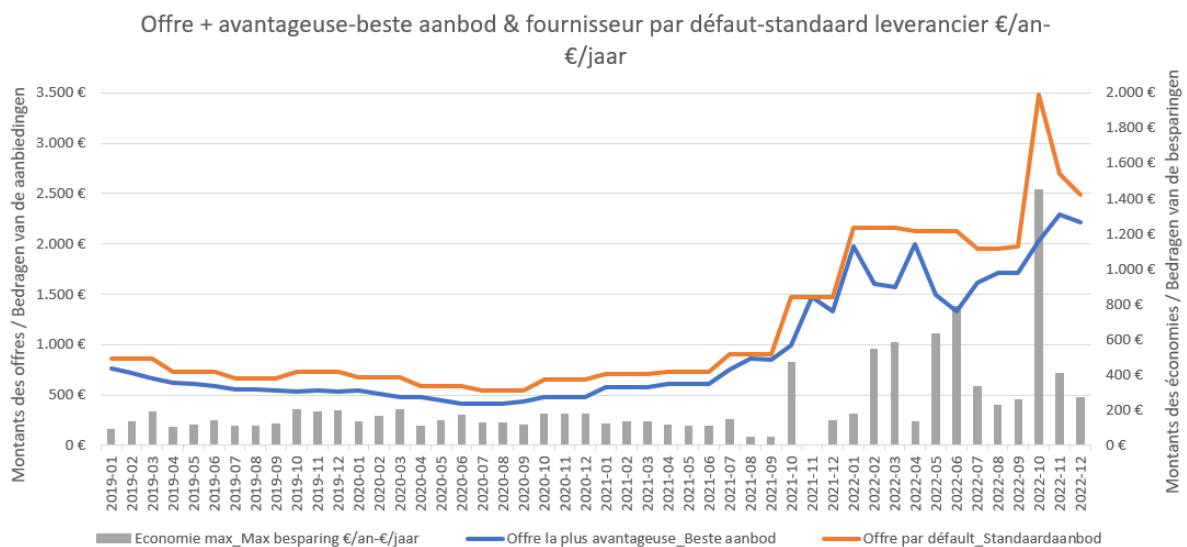
Zoals eerder toegelicht, zijn bepaalde leveranciers die actief zijn in de andere gewesten, niet altijd aanwezig op de Brusselse markt, waardoor er in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest minder aanbiedingen waren die voordeliger waren dan dat van de standaardleverancier dan in Vlaanderen en

¹¹ Gezien de prijsschommelingen van de producten in de loop van het jaar, die ertoe leiden dat producten van dezelfde leverancier naargelang de maand goedkoper of duurder zijn, wordt de indeling van de goedkoopste producten uitgevoerd op basis van de producten die elke leverancier in december 2022 aanbood. Bij gebrek aan aanbiedingen in de maand december wordt gekozen voor het goedkoopste product in de maand voor de terugtrekking van de leverancier.

Wallonië. Bovendien zijn BOLT en LUMINUS in de loop van het jaar gestopt met aanbiedingen voor nieuwe afnemers.

De onderstaande grafiek toont de evolutie van de jaarfactuur voor een mediane afnemer die nog steeds wordt bevoorradad door de standaardleverancier, en van het goedkoopste aanbod op de markt.

Figuur 20 Voordelig aanbod ten opzichte van het standaardaanbod, gas

Bron: BRUSIM

We stellen vast dat het verschil tussen het goedkoopste en het standaardaanbod in de periode van 2018 tot 2021 vrij groot was en dat de potentiële besparing tussen de jaarlijkse factuur van een passieve mediane afnemer (die zich door de standaardleverancier laat bevoorraden) en die van het goedkoopste aanbod op de markt opliep tot een recordbedrag van meer dan € 476 in de tweede helft van 2021. Paradoxaal genoeg is het tijdens die jaarhelft dat we de kleinste verschillen zien, met voor de eerste keer minstens in november 2021, toen het standaardaanbod het goedkoopste op de markt was. Vanaf 2022 ontstond er als gevolg van de turbulente energiemarkt opnieuw een kloof tussen het standaardaanbod en het voordeligste aanbod, die het hele jaar door enorm schommelde. Zo kon een verbruiker in maart of mei een potentiële besparing van ongeveer 600 euro realiseren, terwijl die potentiële besparing in augustus, september en december tussen 200 en 300 euro lag.

De onderstaande grafiek toont de evolutie van de gasprijzen in het voorbije jaar, gekoppeld aan de evolutie van het aantal aanbiedingen op de markt en de vrijheidsgraad (aantal mogelijk voordeligere aanbiedingen voor een afnemer die geen contract heeft ondertekend met een leverancier).

7 Bijlage 2: beschermde klant

7.1 Vragenlijst enquête voor de opvolging van afnemers met het BRUGEL-statuut van beschermde klant

1. Hoe verliep uw eerste "contact" met SIBELGA nadat BRUGEL u het statuut van beschermde klant had toegekend?
 - GOED
 - NIET GOED:
WAAROM?
Opmerkingen

2. Hebt u momenteel een betalingsregeling met uw (voormalige) commerciële leverancier?
 - JA
 - NEE:
WAAROM?
Opmerkingen

3. Werd uw betalingsregeling gemakkelijk aanvaard?
 - JA
 - NEE:
WAAROM?
Opmerkingen

4. Houdt u zich aan de betalingsregeling?
 - JA
 - NEE:
WAAROM?
Opmerkingen

5. Stelt het statuut van beschermde klant u in staat uw schuld terug te betalen?
 - JA
 - NEE:
WAAROM?
Opmerkingen

6. Algemene toelichting

7. Aanvullende opmerkingen